

Dél-Afrika indiai eredetű népességéből származott. Már fiatalon bekapcsolódott az apartheid ellen fellépő mozgalmakba, többek között a Dél-afrikai Kommunista Párt munkájába is. Az 1950-es évek végétől a fajüldöző hatóságok többször letartóztatták, és előbb házi őrizetben tartották, majd börtönbe zárták őt és feleségét is. Írásai természetesen nem jelenhettek meg hazájában, és miután a megélhetést jelentő újságírástól is eltiltották, 1966-ban végül családjával együtt el

16 Somló Ágnes

ALEX LA GUMÁRÓL

(1925. február 20. Cape Town –

1985. október 11. Havanna)

hagyta Dél-Afrikát, és élete hátra lévő részét politikai menekültként, idegen földön, elsősorban az Egyesült Királyságban töltötte. Utolsó évei a Karib világhoz kötődtek, ahol az African National Congress (Afrikai Nemzeti Kongresszus) képviselte, így érte a halál Havannában.

Számomra La Guma elsősorban novellista, aki első kisregényével és novelláival sajátos világot teremtett. Stílusa tömör, kegyetlenül tömör. Lépésről lépésre, sokszor csak egy-egy szóval rajzolja meg a nyomor félelmetesen sötét környezetét. A szereplők is szűkszavúak, fásultak, vagy ha már végképp nem bírják, tovább, akkor ütnek és keményen ütnek. Mindennek ellenére, ezekben az írásokban, még a legsötétebb pillanatokban is felcsillan valami kis remény, a hit az ember méltóságában, még a legmegalázóbb pillanatokban is. La Guma írásainak lényege nem a mindent-feladás, az elkeseredés, hanem a küzdelem, az élet, az élni akarás, és a remény abban, hogy képesek vagyunk összefogni és együtt lerázni magunkról még egy az apartheidhez hasonló, értelmetlen, emberhez méltatlan és kegyetlen elnyomást is.

Bővebben a már említett első kisregényére és néhány novellájára térnék ki. A *Walk in the Night (Séta az éjszakében)* 1962-ben jelent meg a nigériai Mbari kiadónál. A történet Cape Town egyik legsötétebb nyomorregyedében, a hatodik kerületben játszódik. Főszereplője Michael Adonis, egy fiatal, színes bőrű fiú, akinek életét egyetlen éjszaka eseményein és kóborlásain keresztül ismerhetjük meg. A cselekmény fő vonala dióhéjban: Michaelt épp aznap bocsátják el a gyárból, mert visszabeszélt a munkavezetőnek. Hősünk elkeseredésében leissza magát, és véletlenül megöl egy ártatlan, alkoholista öregembert, a nyomorúságos bérkaszárnya egyik lakóját. Az éjszaka végén csatlakozik egy bandához, épp akkor, amikor a rendőrök helyette ölik meg a menekülő, szerencsétlen kis tolvajt, Willieboyt.

A regény erőssége azonban mégis a részletekben rejlik. A szerző novellista tehetsége csillan meg azokon a pontokon, ahol a fő szál mellett, legalább ily fontos szálként leshetünk be az ablakokon és kaphatjuk el a kerület lakóinak pillanatait is. Látjuk a nyomort, az elkeseredést és az állandó küzdelmet az életbemaradásért.

Úgy tűnik, ez a városi nyomor űzi, szinte törvényszerűen a negyed lakóinak jó részét az alvilág felé, ahogy a *Pokrócok*¹ című novella megkésett, haldokló, a mentőket váró szereplőjét is, akinek életét a fel-felvillanó emlékképekként megjelenő pokrócok révén ismerjük meg.

A dél-afrikai fajüldöző rezsim, az apartheid lényege az elkülönítés volt: külön a feketék, külön a színes bőrűek és külön a fehérek. De a nyomor egy táborba sodor feketét, fehéret, indiait vagy kínait. Együtt még álmodozni is könnyebb. Az összefogás, az egymásra utaltatás mélyen emberi képe tárul elénk, a lehető legegyszerűbb vonásokkal az *Ízlés dolga*² című novellában. A vasúti sínek mellett, az irtáson kávézni készül a Kínai és a novella narrátora, aki talán fekete. A közeli ültetvény felől egy fehér fiú érkezik. Meghívják Fehérkét, hogy csatlakozzon hozzájuk. Kávézás közben beszélgetnek, és a szó egy kávézó étkezésre terelődik, ami számukra elérhetetlen, szép álom. Miután Fehérke megosztja velük utolsó 3 szál cigarettáját, segítenek neki, hogy felugorhasson a Cape Townba tartó tehervonatra.

Dél-Afrika irodalmának meghatározó személyisége Alex La Guma, aki életét és művészetét is az apartheid leleplezésének és eltörlésének szentelte. Célja végül teljesült, az apartheid elbukott, de La Guma már nem érthette meg: 1994-ben jött létre az új, sokszínű Dél-afrikai Köztársaság, a „szivárvány nemzet”.

¹ Takarók (Szuchovszky Ida) Égtájak 1969; Pokrócok (Dobos Éva) Néger kiáltás, Kosmosz 1972;

² Egy kis kávé az útra (Réz Ádám) Nagyvilág, 1974 december

